

מראי מקומות- בבא מציעא ז'

ברשותו, אף שאין להגזלן קניני גזילה. אלא דהוסיף הרמב"ן דאפי' אם הנגזל שולט על נכסיו, דהיינו דאין הגזלן מסרב להחזירם לו, סכ"ס כיון דיש להגזלן קניני גזילה, מקרי ג"כ אינו ברשותו. וכ' עפ"ז ליישב קו' רעק"א, דבשלמא בקרקע, דאין הגזלן יכול להבריחן ולהצניעה, ולכן הוי ברשות בעלים, דסופן של בעלי זרוע ליפול, אבל במטלטלי שיכול להבריחן קודם שיבא לב"ד, זה שפיר נחשב אינו ברשותו.

(ג) **מחוי ר' אבהו ובשבועה- כ' תוס' דלא גרסי** והשאר, דהא אף מה שבידו נוטל רק בשבועה, כיון דרבנן תקנו שבועה שלא יהא כ"א הולך ותוקף טליתו של חברו, דמטעם זה צריך לישבע גם על מה שהוא בידו. אולם ע' בהגהות הגר"א דכ' דהרמב"ם לא ס"ל כן, אלא ע"י גלגול יכול להשיבעו על השאר, אבל לא מעיקר הדין. וע' בחי' ר' ראובן (ו') שכ' לבאר סברת המחלוקת בב' אופנים, (א) דס"ל להרמב"ם דאף דהשבועה הוא שלא יהא כ"א הולך ותוקף בטליתו של חברו, מ"מ גדר השבועה הוא לברר הספק, ואין שייך זה אלא במה שיש בה הדין יחלוקו, אבל במה שהוא תפיס, הרי הוא שלו בתורת ודאי, ובמה שיש לו בודאי לא תקנו שבועה, ותוס' לא ס"ל לחלק כזה, אלא כל זמן ששייך סבת השבועה תקנו לישבע. (ב) דשבועת שנים אוחזין הוא שבועת הנוטלין, דמאי דתפסי תרוייהו נקראו שניהם נוטלין, שכ"א צריך לסלק את חברו מהחלק שהוא תפוס בו. ולכן, כיון שזהו גדר השבועה, י"ל דס"ל להרמב"ם דכל היכא דאין שייך להיות שבועת הנוטלין, שוב אין שייך שבועה זו. וא"כ, לגבי מה שתפוס בידו, אין שייך לקרותו נוטל, וא"כ ממילא אין צריך לישבע עליו.

(ד) **דתפיסי בכרכשתא- פי' הרא"ש (י"ג),** דהיינו דתופסים בשפת הבגד, שאין ביד א' מהן ג' על ג' שיהא דבר חשוב לומר שיטלנו קודם חלוקה. והוסיף הש"ך (חו"מ קל"ח, ד') דודאי אם רוצה ליטלו קודם, אף שהוא פחות

(א) **אלא מאי אית לך למימר, עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק- העיר השב שמעתתא (א', ג'),** דלפי שי' הרמב"ם, דספק דאורייתא מותר מן התורה, א"כ לכאו' הו"ל עשירי ודאי ולא עשירי ספק, דהא כיון דספיקו אינו קודש, א"כ שפיר הו"ל נכלל ביהי' קדוש ולא שכבר קדוש, וא"כ לכאו' חשיב להיות עשירי ודאי. ות"י ע"פ מה שפי' בדעת הרמב"ם בהא דפסק דת"כ אין מוציאין מידו, דמבואר בסוגיין דלפי"ז הו"ל אסור בגיזה ועבודה מן התורה, ומשום דכיון דאם תקפו כהן אין מוציאין מידו, א"כ הו"ל כאילו הקדישו, וחל בה איסור גיזה ועבודה בודאות. וא"כ, שפיר פריך הגמ' דאילימא ספק בכורות, יהי' קדוש ולא שכבר קדוש, דנמצא דהוי כאילו הקדישו הכהן, והוי קדוש

בתורת ודאי. [נעוד אולי י"ל ע"פ הא דהבאנו בדר' ו' מהתוס' הרא"ש ליישב קו' תוס', דהא כיון שקפץ א' מן המנויין, הרי לכאו' צריך להיות בטל ברוב, וכ' התורא"ש דאף דיכולין ללכת בתר רוב, מ"מ מתורת "עשירי ספק" עדיין לא נפיק, וא"כ שייך שפיר לומר עשירי ודאי ולא עשירי ספק. וא"כ, אולי י"ל כאן ג"כ, דנהי דספק דאורייתא מותר מן התורה, מ"מ מתורת ספק לא נפיק, וא"כ שפיר י"ל עשירי ודאי ולא עשירי ספק.]

(ב) **במסותא מקרקעי- הק' רעק"א (בגלה"ש),** הא עיקר החילוק בין קרקע למטלטלין הוא דמטלטלין נגזלין וקם ל' ברשותי' דגזלן, ולכן מקרי אינו ברשותו דהנגזל, אבל קרקע אינה נגזלת ונמצא דלא קם ברשותי' דגזלן. וא"כ, כאן, אפי' במסותא של מטלטלין, כיון דכל הגזילה הי' ע"י מה שאמר הגזלן "דידי הוא", א"כ לא קם ברשותי', וא"כ שפיר יכול הנגזל להקדישו, ולמה צריכין לאוקמי' במסותא מקרקעי דוקא, והניח בצ"ע. וע' בקובץ שעורים (ב"ק ט') שהביא מחלוקת בין הבעה"מ והרמב"ן במה נחשב אינו ברשותו, דלדעת בעה"מ מה דלא הוי ברשותו הוא משום דבפועל אין לו שליטה על הנכסים, ולפי הרמב"ן תלוי אם יש להגזלן קניני גזילה או לא (ונח' בגזלן שמוכן להחזיר הגזילה, האם נחשב ברשות הנגזל או לא), והק' הקו"ש מסוגיין, דמבואר דנחשב המסותא אינו ברשותו אף דלית ל' קניני גזילה. ות"י דצ"ל דאף הרמב"ן מודה דהיכא דאין הוא שולט על נכסיו, אינו נחשב

שנים אדוקים בשטר- הק' רעק"א (כתב וחותם תניינא, רשימת תלמיד), למה לפי רבי אמרי' יחלוקו אם ימצא השטר מקויים, ובלא קיום נאמן באומר פרעתי מגו דמזוייף, הרי לכאור' אין כאן מגו, דאם יטעון מזוייף הוי כאומר לא לויתי, ואם שוב יבואו עדי קיום, אח"כ יהי צריך לשלם כולו, משא"כ אם טוען פרעתי, אז אף אם אח"כ ימצאו עדי קיום לא יהי חייב לשלם אלא חציו. וכ' דלפי מש"כ תוס' לקמן (יג:) דהיכי דטען מזוייף ונפל השטר, אז אפי' אם אח"כ ימצאו עדי קיום לא מהני, דמ"מ חיישינן שמא מזוייף הוא, אח"כ גם אם ימצאו עדי קיום לא יכול לגבות כולו.

שנים אדוקים בשטר, וכו'- כ' התוס' הרא"ש (ח) דלפי ר' יוסי אין דין יחלוקו בב' אדוקים בשטר, שהרי יש כאן ודאי רמאי, וא"כ יהי' הדין יהא מונח. והעיר, דאיך הק' על הגמ' על רבי דלא ס"ל למתני' דשנים אוחזין, הא אולי ס"ל כר' יוסי, ולכן לא הוי כאן יחלוקו. ותני' דא"כ כ"ש דק', דודאי לר' יוסי לא יהי' הדין דיתקיים בחותמיו, דא"כ אולי ירויח הרמאי לגמרי, וא"כ שפיר הק' הגמ'. אולם זה שייך רק אם אמרי' דרק ר' יוסי ס"ל להא דודאי רמאי, אבל כבר כ' רש"י לעיל (ב.) דבזה אומר אני ארגתיה וזה אומר אני ארגתיה, דהדין הוא יהא מונח אף לרבנן, כיון דודאי רמאי, וא"כ לדבריו נמצא דברייתא דשנים אדוקין בשטר ק' לכ"ע. וכ' הריטב"א שם דאפשר דבאמת אין כאן ודאי רמאי, דאפשר

דפרע לו חציו' [ק"ק, דהא לכאור' כ"ע צריכין לזה, דכ"ע מודו דלרבנן דאמר יחלוקו צריך להיות החלוקה יכולה להיות אמת, וע"כ דיכולה להיות אמת משום דאפשר דפרע החצי. ואולי ס"ל לתוס' הרא"ש דמ"מ הוי ודאי רמאי, דסכ"ס זה אומר דפרע כולו וזה אומר דלא פרע כלום, ובאמת דברי הריטב"א ק"ק, דהא לכאור' אינו מיישב בזה הא שיש כאן ודאי רמאי, רצ"ע].

וע"ע בחי' ר' ארי' לייב (פ"ו) שכ' ע"פ דרכו דעיקר התפיסה הוא רק חפצא של השטר ולא על החוב, וא"כ לא שייך יהא מונח על החוב, ע"ש באריכות.

ורשב"ג סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו- ע' בתוס' בכתובות (יט. ד"ה מודה) שהק' דלמה אין לו מגו שהי' יכול לומר מזוייף, ועי"ז יהי' נאמן לומר פרעתי, ע"ש מש"כ בזה, ואכ"מ.

מג' על ג', הרשות בידו, וכ' שכן משמע מדברי הרא"ש.

אם היתה טלית מוזהבת... מאי חזית דפלגת (ה) הכי וכו'- ע' בקובץ שעורים (ב', ט', י"ט), שהעיר דלכאור' הניחא אם אמרי' דכ"א מוחזק בכולה, אבל אם אינו מוחזק אלא בחצי, ולכאור' החצי שהוא מוחזק בה היינו החצי הסמוכה לה, א"כ היכי מצי טעין מאי חזית. ולכן כ' דנראה מכאן דאף אם אמרי' דכ"א מוחזק רק בחצי, היינו משום דינא דיחלוקו, והוי כמו כל ממון המוטל בספק דחולקין, דעי"ז נראה שהוא בחזקת שניהם, וכיון דמחמת דין חלוקה הוא, א"כ כיון דבדין חלוקה שייך לומר מאי חזית, ממילא גם מה שאנו רואין אותו מוחזק בחצי, היינו בחצי האורך או הרוחב, כפי חלוקתם. אלא דהק' לפי"ז, א"כ מה שייך לומר מה שחילק תוס' לעיל (ב.) בין שנים אוחזין בטלית ובין שהוא ארבע, הרי אם הי' הדין בהוא ארבע דיחלוקו, גם היינו רואין דשניהם מוחזקים בה, שהרי מחמת הדין חלוקה הוא [ואולי יש לבאר באר"א קצת, דהיכא דשני בני"א מחזיקין בדבר א', אנו רואין דשניהם מוחזקים בכולה, וכיון שאין שייך ששני בני"א מוחזקים בדבר א', א"כ ממילא אנו רואים דכ"א מוחזק בחצי, אבל לא משום ה"פסק דין" דיחלוקו, אלא דצריכים לחלק המוחזקות, אבל אי"ז מחייב שיהי' כ"א מחזיק דוקא המקום בהטלית שקרוב לו, וממילא לא יהי' ק' מתוס' לעיל, רצ"ע].

ת"ר שנים אדוקים בשטר... ולית לי' מתני' (ו) **שנים אוחזין- יש לתמוה, מהו הדמיון לשנים אוחזין, הא מה שיכול לגבות ע"י השטר הוא משום שיש סברא דשטרך בידי מאי בעי. וא"כ, לכאור' הכל תלוי בזה, היכא דשניהם אדוקין בשטר, האם שייך סברא זו או לא, אם שייך סברא דשטרך בידי מאי בעי בשניהם אדוקין בשטר, א"כ ליפרע הכל, ואם אין שייך הסברא, לא ליפרע כלל, ומה שייך כאן לומר יחלוקו. וע' בקובץ שעורים (ב"ב תר"ו) שהק' לדעת הרשב"א דס"ל דהכל תלוי בהחזקה דשטרך בידי מאי בעי מסוגיין, וכקו' הנ"ל. והוכיח מזה דלכאור' הכל תלוי מדין וכח השטר, דמי שתפוס בו זוכה, וא"כ שפיר דומה לשנים אוחזין (ויסוד זה כבר אי' בחי' הגר"ח על הש"ס ס' קט"ו, דזכות ממון הוא בהשטר שיכול לגבות ההלואה ע"י השטר).**

כ' לפרש דס"ד דע"כ לענין הנייר קאמר ר"א דזה נוטל הטופס וזה התורף, דאילו לענין גביי', הרי פשיטא דאינו יכול לגבות, לא בטופס ולא בתורף, דטופס בלא תורף ותורף בלא טופס לאו כלום הוא, ומפסיד המלוה. והול"ל דאם א' אדוק בטופס וא' בתורף, אינו גובה כלום, ומה לו להזכיר דין הנייר. ותי' הגמ' דלענין הדמים קאמר, דהיינו דכיון שיש לשניהם דבר שהוא עיקר השטר, כגון עדים וכדו', בזה נחשב דשניהם נחשבים מוחזקים בו. אבל זמן, שאינו אלא יפוי כח בעלמא, א"כ הוי אותו יפוי כח למי שהוא מוחזק בזמן, ומה ששטר שיש בו זמן שוה יותר משטר שאין בו זמן, נוטל תחלה חל זה של החוב מי שמוחזק בתורף, והשאר חולקין. **אולם** ע' בריטב"א דגריס "טופס ל"ל", ופי' דהיינו דמה מהני זה להלוה מה שיש לו הטופס, הרי כיון דהמלוה יש לו התורף, א"כ ודאי יכול לגבות הכל מהלוה (דלא כדברי התוס' הרא"ש דבכה"ג אינו יכול לגבות כלום), ומה מהני הטופס להלוה. ואם המלוה אדוק בטופס, ודאי ק', דא"כ טופס מאי אהני לו, הרי ודאי אינו יכול לגבות בטופס בלבד, משום דלפי הריטב"א לא כתי' שם המלוה והלוה בהטופס. וע"ז תי' הגמ' לדמי, דהיינו דמעלין בדמים כמה הטופס עולה בדמים יותר מן התורף, משום שהזמן אי' בהטופס, ולכן שוה טפי מהתורף, שאין בו זמן, ולכן יהיב ל"י הדמים דביני ביני, ע"ש עוד באריכות.

(ג) **ויחלוקו נמי דאמרן לדמי- הק' התוס' הרא"ש**, הא מוקמינן דמתני' מיירי גם במקח וממכר, ול"ל לישבע, הרי מוקמינן דמיירי דכ"א יהיב זוזי, וא"כ ממ"נ מחזירין לכ"א דמיו, ולמה צריכין לישבע. ותי' דנפק"מ לענין אם המקח נתייקרה, א"נ לגוד או אגוד.

(ד) **לדמי- פרש"י**, מעלין בדמים כמה תורף יפה מן התופס. והק' בחי' ר' ארי' לייב (פ"ו), הא לכאו' מה דאמרי' דשנים אדוקים בשטר יחלוקו, היינו משום דחשבינן תפיסתו של המלוה על חצי השטר, ולכן לא מהני טענת פרוע של הלוה על חצי הלוואה (ע' בדברינו לעיל בזה). וכיון שכן, למה לא ישלם הלוה חצי חובו משלם, כיון דעל חצי החוב לא

(י) **לא יוציאווהו מידו- פרש"י**, לא לזה ולא מלוה עד שיבא אליהו או עדים שראו מיד מי נפל. והעיר הקצות (ס"ה, ט') דלכאו' משמע בש"ס דהיכא דנפל איתרע, דהיינו אפי' אם ידוע דנפל מהמלוה, מ"מ הרי כיון שלא נזהר ב'י, יש לחוש דפרוע הי', וא"כ למה מחזירין אותה להמלוה אם ידוע דנפל ממנו. וכ' דלכאו' לפי דברי רש"י צריכין אנו לומר דבעצם הי' ראוי לומר דכל שטר שנמצא יותר ראוי לומר דנפל מהמלוה (כיון דהשטר אינו קרוע), אלא דכיון דנפל איתרע, וא"כ י"ל דנפל מן הלוה, אבל אם ידוע דנפל מהמלוה, אז ודאי יכול לגבות ממנו. אולם הק' דמדברי רש"י במקו"א לא משמע כן, ע"ש מש"כ.

(יא) **לא צריכא דקאי תורף בי מצעי- פרש"י**, ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. כלומר, גם ר' יוחנן מודה דהיכא דזה אוהז בתורף וזה בטופס דזה נוטל תורף וזה טופס, אלא מיירי כאן דשניהם אוהזים בנייר חלק, והתורף באמצע בין שניהם. וע' בש"ך (חו"מ ס"ה, מ') שהק' טובא על רש"י, א', דלשון ר' יוחנן אמר משמע דפליגי, ב', דא"כ צ"ל דהאי "ואפי' א' אדוק בטופס וכו'" מדברי המקשה הם, ודוחק הוא. ג', דא"כ עיקר התירוץ, דמר אמר חדא ומר אמר חדא, חסר מן הספר. ד', לישנא ד"לעולם חולקים" דוחק לומר דקאי אתורף בי מצעי. ה', האי לישנא דלא צריכא דקאי תורף בי מצעי משמע דאברייתא קאי. ו', דקאמר בתר הכי אמרי' לר"א דאמר זה נוטל טופס וזה נוטל תורף, ומשמע דדוקא לר"א הוא, ור' יוחנן פליגי. וע"ש שכ' לפרש דס"ל לר' יוחנן דדוקא בטלית אמרי' שיש לו עד שידו מגעת, ע"ש באריכות.

(ב) **לר"א דאמר זה נוטל טופס וזה נוטל תורף, למה לי, וכי לצור ע"פ צלוחיתו הוא צריך-** הק' התוס' הרא"ש, מה סבר הגמ', אם סבר דמה דאמרי' דחולקין המלוה הוא רק אם שניהם אדוקים בהתורף והטופס, אבל אם א' אוהז בתורף וא' בטופס לא יחלוקו את כל המלוה, אלא זה נוטל תורף וזה טופס, א"כ מצא לכאו' דיפה כח המלוה, בין שהוא אדוק בטופס או בתורף, וא"כ מאי פריך הגמ' טופס ותורף ל"ל, הא יכול לגבות כל חובו ע"ז. וע"ש עוד מה שהק' על ביאור זה. **ולכן**

מהני טענת פרוע שלו, ומהכ"ת לשום החלוקה בשוויו של השטר כפי העומד להמכר, וצ"ע. וע"ש דביאר דבאמת מה דאמרי' יחלוקו על השטר, אין הביאור דאמרי' יחלוקו על עצם החוב, ובאמת אין תפיסה של המלוה בשטר מהני לעשותו מוחזק על גוף החוב, ע"ש באריכות בזה.

טו) ויחלוקו נמי דאמרן לדמי- ע' בחי' ר' נחום (רפו ואילך) שכ' לפרש סוגיית הגמ' בב' מהלכים. א) דהנדון של הגמ' הוא אם עיקר דין חלוקה הוא דכל א' נוטל חצי בגוף החפצא ואית לי' זכות ליטול חצי החפץ, או דלמא כל זכותו היא רק ליטול את דמי החצי, וביאר דזהו דעת התוס' בסוגיין. ב) ודאי הדין חלוקה הוא בגוף החפצא, וכוונת הגמ' רק דבמקום פסידא אין חולקין את גוף החפץ אלא את דמיו. וע"ש איך שביאר הסוגיא לפי ב' מהלכים אלו.